

**EGY SOKOLDALÚ EMBER.
A FESTŐMŰVÉSZ, KÖNYVTÁRIGAZGATÓ, KÖNYVKIADÓ
ÉS MŰGYŰJTŐ LIPTÁK PÁL RÓL
(Békéscsaba, 1922. április 14 – Békéscsaba, 2007. február 21.)**

– Gyarmati Gabriella –

Lipták Pál festőművész, könyvtárigazgató, könyvkiadó és műgyűjtő. A sorrend tetszőlegesen változtatható, hisz bármibe fogott, azt mindig nagyfokú igényességgel, érdekes eredményeket hozva végezte. Szerteágazó és kvalitatív működésének hátterét kutatva méltatója ezt írta: „A titok nyitja a tehetség és az állandó, magas fokú önművelés”.¹ Szívesen nevezném őt polihisztornak, ha ez a kifejezés – a művész fogalmához hasonlóan – nem kopott volna meg annyira az indokolatlan és túl gyakori használatától az utóbbi időben. Írásomban tehát a sokoldalú, tehetségét minden általa választott területen mesterien kamatoztató Lipták Pál működését mutatom be, figyelmemet képzőművészeti és könyvtáros tevékenységére azonos mértékben fókuszálva.

„... a mindennapi megszokottságban a művészet véteti észre a környezet változásait.² Ezek kisebb történések, nem a történelem lecsapódásai. Ez a világ kisebb boldogságokat jelent, csenedesebb, de mély érzelmű. Nem terpszkedik, nem ül az emberek vállára. Hagyja, hogy véleményük legyen.”

Lipták Pál, a festő

A Békéscsabán született Lipták Pál tanulmányait a helyben működő Ágostai Hitvallású Evangélikus Rudolf Reál Gimnáziumban végezte. Édesapja nyomdokába kívánva lépni, először szabónak készült.

Festeni korán, ám festeni tanulni csak huszonhat évesen, 1948-ban kezdett. Magát Békéscsabán működő szabadiskolákban képezte, ahol – a később többek között Lukoviczky Endrével, az üvegművész Bohus Zoltánnal és Bereznai Péterrel is foglalkozó – Mokos József, valamint Jankay Tibor, Sass Árpád és Miklós István voltak a mesterei. Fogalmazásmódjára intenzíven gyakoroltak hatást az alföldi festők, többek között Jakuba János és a kitűnő monumentalista Kohán György, motívumválasztásában döntő a helyi ihletettséggel. Több éven keresztül dolgozott e térség művésztelepein is, Hódmezővásárhelyen, valamint Mártélyon, máskor Szolonokon és Baján. A szomszédos országokon kívül tanulmányúton járt Nyugat-Né-

---

¹ GERŐ 2007. 49.

² A Lipták Pált ismerők azt mondják, majd minden találkozáskor szerét ejtette az étellel és/vagy a művészettel kapcsolatos igazságok, használható bölcsességek megfogalmazásának. Lássunk egyet, egy önvallomás jellegűt, amelyet le is jegyeztek. Közli: KRATOCHWILL 1999. 251.

metországban, Skandináviában, Franciaországban és a Szovjetunióban. Utazásról, az ott látottakról – akárcsak olvasmányairól – illusztrált naplót vezetett. Tagja volt az 1949-ben alapított Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége Festő Szakosztályának.

Amikor a látható környezet valósága érdekelte, palettájára a festészet alapvető műfajait vonta: expresszivitással jellemezhető portrékat, csendéleteket, tájképeket és városi látképeket. E keretek azután fellazultak, kísérletező kedve formai kalandokra csábította, de eszköze az ecset és a tempera maradt.

1952-től vett részt bemutatókon, első ízben a III. Magyar Képzőművészeti Kiállításon szerepelt, amelyet szülővárosában a Munkaközösség tárlata követett. Önálló megnyilatkozásai mellett a múltban rendszeres résztvevője volt az Alföldi Tárlatnak és a Vásárhelyi Őszi Tárlatnak, meglehetősen sokat szerepelt a Délalföldi, valamint a Szegedi Nyári Tárlatokon is.

A képzőművész Lipták Pál alkotói korszakai

I. Az alföldi atmoszféra vizsgálatának korszaka

Többségében a Jakuba János festményeiről ismert, visszafogott színtartományban mozgó csendes pasztell tájképek kerültek ki a fiatal Lipták keze alól, melyek közül a legkorábbiak eszköztelenségükkel Tornyai Jánosnak a végtelen Alföldet megörökítő tábláival vonhatók párhuzamba. A horizontot alacsonyan helyezte el, így hatalmas égfelületeken, széles, nagy felhőfoltokon dolgozhatott. Figurákkal nem találkozunk ezeken a pasztellkrétával készült látképeken, így a táj erejének lüktetése zavartalanul érvényesül. E korai képek egységes színvilággal jellemezhetők, a színhasználat és a kompozíció egyaránt harmonikus.

Az e képeket megelőző, a szabadiskolákban született legelső munkákkal kapcsolatosan, amelyek valószínűsíthetően tanulmányrajzok voltak, nem áll rendelkezésemre információ.

II. Expresszív jellegű figuratív korszak

Erőteljes színekkel fogalmazott táj-, tanya- és városképek, portrék, a földművelő ember mindennapjainak jeleneteit, tevékenységét, történéseit ábrázoló olaj- és gouache, később az általa leginkább kedvelt, száradás után matt felületet adó tempera festmények születtek a második korszakban.

Lipták Pál egy, Kratochwill Mimi által készített interjúban ekképpen foglalta össze a látható valósághoz kapcsolódó alkotói szakaszának törekvéseit, témaválasztását:

„Tájfestői korszakom termése az eltűnt csabai, tanyai és vízivilágot örökítette meg, ha van valami jelentősége, talán ebben van. (A pásztor, 2. kép)

Képtémáim a tájképek voltak – sorrendileg is – nagyjegű alföldi képek, atmoszféra, a nagy semmi, horizont, felhők.

Később: tanyaudvarok, tavasz-nyár-ősz-tél. (Szegényasszony kenyere, 4. kép; Meszelők, 7. kép)

Facsoportok a kertben, körösparti részletek, a zsilip és környéke.

Utcarészletek, városi motívumok, alakok a tájban, a képben. Piaci jelenetek, ócskapiac, tejpiac, disznópiac. (Falusi vasárnap, 1. kép; Ünnepnapi emléke, 5. kép; Lány madárral, 6. kép; Család, 9. kép; Ház előtt menetelő katonák / Málló házfalak előtt katonák vonulnak, 11. kép; Pihenők, 12. kép)

Építkezés, cséplés-szántás, mezei munkák. (Tapasztó öregember, 8. kép)

Lovas képek – lóversenyek Csabán. A templomok környéke. (Öreg templom, 10. kép)

Mindez látványfestés volt, azt festettem, ami előttem volt. Nem komponált képek voltak, az alakok az esemény benne voltak a képben.

*Ezek még lakásban elhelyezhető képek voltak, méreteik nem nőttek túl ezt az igényt. Később kiállítási képek következtek, múzeumi méretek.*³

Érett korszakának képeit oldott festőiség jellemezi, ám a Jakuba Jánostól látottakkal ellentétben a kompozíció pontos szerkesztésének elvét nem alkalmazta. A kiemelés és az alárendelés eszközeivel azonban ő is élt, bár irányított fényt szinte egyetlen művén sem figyelhetünk meg. Lipták inkább kontúrokkal és kontrasztokkal kívánta a képi erőviszonyokat megteremteni. A kiemelés eszközeként gyakran találkozunk munkáin a ritmussal, azaz a hasonló figurák/elemek ismétlésével. Azokon a táblákon, amelyeken a formaismétlést alkalmazza, megnő a térközök, a negatív foltok jelentősége.

Visszatérve Lipták Pál színhasználatához, képein azonnal látjuk, hogy ebben a korszakában már nem törekedett színharmóniák megteremtésére. Őt a színek hatása közötti különbség, a kontraszt érdekelt. Leggyakrabban a komplementer kontrasztot alkalmazta, ám azt minden esetben harmonikus mennyiségi arányok szerint felrakva. A komplementer színpárok mennyiségi kontrasztjának alkalmazására az általam ismert Lipták-képeken nem találtam példát. Szintén gyakran találkozunk nála a hőfokkontraszttal, azaz a hideg-meleg kontraszttal, amely a hideg és a meleg színek egymást erősen befolyásoló, fokozó hatását jelenti. A telítettségi kontraszt szintén visszatérő momentuma Lipták Pál festményeinek. Telt színek és tört színek, telt színek és derített, valamint telített színek kontrasztjáról van szó ebben az esetben. A tónuskontraszttal ritkán, csupán a lazúros festésmóddal készült képeken találkozunk.

Lipták Pál a térbeliség érzékeltetésére alig-alig használ árnyékot, sok képén sem vetett-, sem önárnyékot nem találunk. És ami érdekes, hogy nem is hiányzik.

Ha hideg objektivitással szeretnénk közelíteni ehhez a műegységhez, azt mondhatnánk, hogy Lipták az ember és a környezeti tárgy kapcsolatát vizsgálta, nézője pedig találgathat, hogy ez a kapcsolat a festő szerint szoros vagy laza volt-e. Az ebben az időszakban készült táblákra pillantva arra is gondolhatunk, hogy pillanatképeket látunk, kiragadott jeleneteket. De nem. Nem erről van szó. Történeteket

³ KRATOCHWILL 1999. 250-251.

látunk, jellemrajzokat, leolvasható érzelmeket, benyomások érzékletes kifejtését. A megfogalmazás az adott helyzethez/látványhoz igazodva más és más, hol teljesen odaadó, az érzelmeket előtérbe helyező, hol szellemes, máskor kissé groteszk. Nyilvánvalóan nem az akkori kánonnak, a szocialista realizmusnak igyekezett megfelelni. Hitt a szabad művészetgyakorlásban...

Lipták már expresszív jellegű figuratív korszakában is beszédes, olykor az érzelmekre, máskor az intellektusra ható, irodalmi igénnyel fogalmazott címeket társított festményeihez. Arra a kérdésre, hogy miért látta ennek a címválasztásnak szükségét, ő maga válaszol: „*A festmények címeinek jelentőségük van. Ennek a megállapításnak korábban nem tulajdonítottam jelentőséget, mert képcímeim a képpel, a témával azonosak voltak. Már itt kezdetét vette valami, ami később zavaró lett számomra, mert az egyszavas címek – éreztem – a képnek sem használtak, kevesebbet közöltek, mint amit a »mű« nyújtott. A mű későbbi visszakeresését is megnehezítette, ha ilyen képcímek sokasodtak: Táj, Utcarészlet, Téli táj, Naplemente, Út, Beszélgetők, Piac, Cséplés, Kapálók, stb. Az évek során készült munkák címei sorra ismétlődtek.*”⁴

A figuratív ábrázolás tárgykörébe tartoznak, ám valószínűsíthetően az utolsó három évtizedben egymást követve születtek Lipták Pál illusztrált naplói. Elsősorban a fesztelenség a jellemzőjük azoknak a lapoknak, amelyek ismertek közönség előtt. A Lipták albumba⁵ *Szövegtörödékek – ecsetnyomok* címmel került be hét lap, melyek közül egy, a *Szövegtörödékek – ecsetnyomok II.*⁶ címmel közzétett lappár nem csupán a szerkesztés tekintetében, az alkotói elv szemszögéből nézve montázs, hanem kivitelezésében is (13. kép). A szövegfoltokba rendezett, változatos tárgyú gondolatfutamok, emléktörödékek, felsorolások vegyes technikával készült⁷ képi montázsba ágyazódnak. Bal oldalon, az ábrázolás középpontjában a lapra ragasztva két, papírtekercset tartó szentet, talán Kozma és Damján orvos szenteket ábrázoló reprodukciót egy festett ablakkeret- vagy kapuszerű formába foglalt a festő, amelytől balra egy fa törzse a lapszél képzeletbeli ege felé nyúlik. A központi vendégmotívum fölött ezt olvashatjuk: „A művészet jelenléte”. Hogy vont-e Lipták a szentek és a művészet gyógyító ereje között párhuzamot, ma már aligha dönthető el egyértelműen. Jobbra a Megyei Könyvtár Artotékája nyomtatott, dolgozatomban a későbbiekben idézett szórólapjának nyers szövegvázatát olvashatjuk. Ha megnézzük alaposabban a naplónak ezt az oldalpárját, látható, hogy a bal oldali jegyzetekre ráfestett és ragasztott, míg a jobb oldali szöveget a képi rész elkészülte után vetette papírra.

⁴ KRATOCHWILL 1999. 251.

⁵ LIPTÁK [1999].

⁶ Uő 237.

⁷ Mivel a mű eredetije nem áll rendelkezésre, csupán a reprodukció alapján kísérhetjük meg az alkalmazott technikák azonosítását. A szentek köré valamilyen fajta zsíros krétával, talán olajpasztellel rajzolt kontúrokat, amelyeket azután valószínűsíthetően akvarellal töltött ki. A fa formájánál azonban fordítva történt, a megfestett felületbe rajzolt bele. A jobb oldalon mindkét eljárás alkalmazta.

A *Szövegtörödékek – ecsetnyomok* III.⁸ stencilezett lapja a bemutatott sorozat legegységesebb ábrázolása, amennyiben azt egészében egy képnek tekintjük (14. kép). Vizuális megjelenése zaklatottságtól, véletlenszerűen az ábrázolásba ékelt idegen szín- és formaelemektől mentes.

Balra fent, szinte beleolvadva a kék foltba egy, magántulajdonban ma is lelhető képének címét találjuk: *Spitz Samu kocsmája*.⁹ Lehet, hogy ez a kis széljegyzet a kép megszületése előtti első ötlet rögzítése? Balra lent pedig valami egészen más: „Hegedűs István, ki Szabó Judit hajadonról azt híresztelte, hogy nem szűz, minthogy ezt bizonyítani nem tudta, ötven botot kapott. Csabán 1740-ben.” Jobbra fent egy gondolat a festészetről, lent egy, Békéscsaba Város Tanácsa Ellátói Bizottságának szóló folyamodvány vázlatja. Láthatjuk, hogy ez a szabad témaválasztás és gyakori témaváltás a gát nélkül cikázó, azonnal tovaröppenő gondolat megragadásának, rögzítésének személyre szabott metódusa. Mintha Liptáknak sikerült volna elcsípní azokat a gondolatokat, gondolatfoszlányokat, amelyeknek mások néhány perc elteltével még a hangulatát sem tudják felidézni.

A IV. számmal jelzett lapon¹⁰ találunk két pozitív-negatív foltjátékot, fát, emberszemet, madarat (15. kép). Jobbra középen sorolni kezdi a hónapok régi magyar neveit, de a lajstrom Szent György havánál megszakad. Jobbra lent a cikázó gondolatok komoly hangon szólalnak meg: „fejlődési lázunkban csak azt értékeljük, ami új”. Tudjuk, hogy Lipták saját működésével és életével igyekezett ennek a cáfolatát adni. Ezután praktikus információk következnek, jobbra fent, a szépen rajzolt kettes mellett El Kazovszkij képzőművész budapesti, balra lent Dömötör János, a Tornyai János Múzeum akkori igazgatójának hódmezővásárhelyi telefonszáma.

Ennek a lapnak az ábrázolásai áttetsző festékréteggel alakított lazúros alapra készültek, majd Lipták tollal rárajzolt és írt. Végző kiegészítésül fedő fehérét és valamilyen krétát, talán pasztellt használt.

Az V. lapon¹¹ az egyszerűtől a megindítóan elgondolkodtatóig húzódó széles skálán mozognak a szöveges részek (16. kép). Bal oldalon a napi bevásárlás ártételeit vetette oda (tej, kenyér stb.), míg a középészre komponált sírkőre félig-meddig ráillesztve egy sírfelirat sorait jegyezte: „Papp Alexandra, meghalt 1859 (olvashatatlan szó). Életének 65-ik évében. Világtalanságban töltött 61 évet. Béke legyen poraira.” Ha az előbbi nehéz sorsba belegondolva esetleg elérzékenyültünk, jobbra fent egy sárga ló fara, lejjebb egy jobb oldalnézetben ábrázolt disznó zökkent ki bennünket lelkiállapotukból. Tovább kalandozva a felületen, a rajzolásához általa használt kínai tust tartalmazó üveg gyári címkéjének másolt feliratára találunk: Tinta China. Az előbbi is igazolja, hogy a képi megjelenítés a szövegek szabad ötletfolyam jellegé-

⁸ Uő 239.

⁹ Spitz Samu kocsmája (év nélkül; tempera, papír; 500 x 700 mm; jelezve jobbra lent: Lipták; Hajdú László tulajdona).

¹⁰ Uő 241.

¹¹ Uő 243.

vel vannak szinkronban. Balra fent egy, jobbában leeresztett fegyverét tartó katonát látunk, aki a bal kezével a vele szemben álló két, vigyázban cövekelő másik katonára mutat. A két katonát láthatóan hátratántorítja a fegyveres szóáradata és mutató kezének hatósugara. A képregényrészletre emlékeztető jelenet érdekessége, hogy a horizontvonalat a figurák bokájának magasságába helyezi, így azt a hatást kelti, mintha az alakok (bárminemű jövőkép nélkül) a világ peremén/végén perelnének.

A VI. képen,¹² amely egy stencilezett lapra készült, fent középen két angyal tartja a magyar címert (17. kép). A kis rajznak az kölcsönöz némiképp különös jelleget, hogy a koronával ékes címerpajzsot hagyományosan lebegve tartó angyalpárt Lipták úgy ábrázolta, mintha a földön lépkedve cipelné a nagyméretű, nehéz táblának tűnő pajzsot. Balra középen fekete, vörös és csupán körvonallal rajzolt macskák csoportját, lent középen egy nyájával körülvelt pásztort látunk. Jobbra fent talán egy készülő katalógusszöveg részlete olvasható: „Rajzainak legfontosabb eleme a vonal, melynek többféle megnyilvánulási formáját láthatjuk képein. János rajza ugyanakkor festői elemekkel válik teljessé – (olvashatatlan szó)”. Alatta egy vonalkeretben az 1900 körül lebontott, békéscsabai, Hrabovszki B. György-féle Burkus szárazmalomról van szó.

A felületet lazúros festéssel alapozta, amely előtt és után is belerajzolt viasz-tartalmú krétával.

A VII. számmal közölt lappárra¹³ ezt írta: „1950-től a világ lakossága megkétszereződött!” (18. kép) Ugyanitt lent: „A régi Csaba lakosait a szükség a fa használatára nevelte és ezt előszeretettel díszítette is”. Ezen az oldalpáron figyelemreméltó, egyenként is gondolatébresztő ábrázolásokat, rajzolt, többségében viszont festett vagy vegyes technikával készült kicsiny képeket társított egymás mellé.

Lipták halála óta a naplók sorsa nem követhető. 1997-ben történtek azok megjelentetésére vonatkozó sikertelen próbálkozások,¹⁴ de a hét lap kivételével csupán elmondásokból tájékozódhatunk felőlük. Szerény hiánypótlás céljával szenteltem a fentiekben nagyobb figyelmet ennek a sorozatnak.

III. Expresszív jellegű nonfiguratív korszak

Eltávolodva az ember és tárgy, ember és táj problémakörének vizsgálatától, Lipták Pál a nonfiguratív festészet felé fordult. Az 1980-as években¹⁵ alakította ki új, absztrakt expresszionista stílusát, amely a korábbinál jóval színesebb és eleve-

¹² Uő 245.

¹³ Uő 247.

¹⁴ GERŐ 2007. 50.

¹⁵ Mivel Lipták a képeit ritkán datálta, a pontos időpont meghatározásáról kényszerűen le kell mondanunk. Az 1987-ben a Munkácsy Mihály Múzeumban rendezett kiállításon már nonfiguratív képeit mutatta be. A tárlathoz kapcsolódó katalógus bevezetőjében Pintér József így ír: „Retrospektív kiállítást vártunk valamennyien tőle (...), de ő a legújabb képeiből válogat erre az alkalomra.” PINTÉR 1987. 3.

nebb. A figuratív festészet esetében általa alkalmazott kontrasztrendszer nonfiguratív festményei esetében is alkalmazta, ám ekkor a kontrasztok szerepe jócskán felerősödött. Bizonyos szinten a kompozíció megtervezése is szükségessé vált. (*Aurora Lucidissima*, 19. kép)

A változásról Lipták ekképpen beszél: „*A nonfiguratív festészet nagy kaland volt számomra. A hagyományokra épült piktúrám tapasztalatait nem tudtam itt se felhasználni, se alkalmazni. A gyerekrajzok világáig kellett visszalépnem, hogy mondanivalóim közölhessem. Ez viszont azt a rég elvesztett őszinteséget igényelte, mely a gyermekévek sajátja. Hamar rájöttem, könnyebb egy képet megfesteni, ha előttünk van a látvány; színben, formában eligazít. A tiszta lap kihívása nagyobb erőfeszítést igényel.*”¹⁶

E képek esetében a teljes képfelület minden részlete azonos fontossággal és értékkel bír, a dinamika keltette belső feszültség tekinthető az első számú képrendező elvnek. A leginkább az alkotó személyiségét és lelkiállapotát tükröző, a hagyományos komponálási elvekkel hol szakító, máskor azokat csupán átértékelő ábrázolásmód esetében általában szembetűnő az improvizatív jelleg. A teljes tudatkontroll-nélküliségig azonban Lipták nem ment el, hisz ő inkább tartalommal megtölteni, nem pedig kiüríteni akart látványt és fogalmat. Ha az ember maga is erősen intellektuális, gondolkodó alkat, művével is valószínűleg gondolkodtatni akar. Ezt látjuk igazolni Lipták Pál változatlan találékonyssággal alkalmazott, sajátos címadásaival is, amelyekkel irányt szab a nézőnek, hogy a műalkotás befogadása, az értelmezési kísérlet során ne csupán saját erejéből kelljen boldogulnia. Tulajdonképpen kijelöli a fő csapásirányt, nem hagyja magára (az absztrakt képekkel szemben gyakran tanácstalanul álló) közönségét.

Ván Hajnalka így összegzi a Lipták művészetében ebben az időszakban végbement változást: „Lipták Pál művészete (...) a figurális, a szociálisan érzékeny témáktól a filozofikus nonfiguratívig jut el. Minden bizonnyal szellemének élénksége igazolja az alakulást. Nem fejlődés ez, melyről a kései időszakában beszélhetünk, mert nem túlszárnyalásról van szó, hanem változásról.”¹⁷

Lipták Pál, a könyvtáros

Lipták Pál (az előbbi törekvések megvalósításával párhuzamosan) 1949-től a körzeti könyvtár vezetője volt. 1951 és 1953 között a budapesti Apáczai Csere János Pedagógiai Főiskola könyvtár szakának levelező tagozatos hallgatója, miközben Magyarország első megyei könyvtárának igazgatójává nevezték ki, amelyet 1952. március 9-én, Rákosi Mátyás hatvanadik születésnapján nyitottak meg Békéscsabán. Az intézményben, ahol ekkor Féja Géza igazgatóhelyettesként dolgozott, Lipták Pál vezette be elsőként hazánkban a szabadpolcos rendszert. Az angolszász országok-

---

¹⁶ KRATOCHWILL 1999. 251.

¹⁷ VÁN 2008. 33.

ban már több évtizeddel korábban alkalmazták ezt a rendszert,¹⁸ de ekkortájt a könyvtárosoknak szóló nyugati szakirodalom teljességgel elérhetetlen volt. Liptáknak kellett kidolgozni, sok esetben pedig kitalálni, miképpen működjön, hogyan legyen berendezve az új könyvtár.¹⁹ Minden részletre vonatkozóan volt elképzelése, nyomon követte és ellenőrizte a teljes munkafolyamatot, maga ment el az asztalához is, hogy terveit megbeszélje vele.²⁰

¹⁸ Az első szabadpolcos, a közművelődés célját szolgálni kívánó könyvtár 1890-ben nyílt meg Clevelandben.

¹⁹ Mit jelent a könyvtárosoknak a szabadpolcos rendszer?

- „hazánkban a hajdani Eötvös Kollégium könyvtára tette elsőként szabadon hozzáférhetővé állományát, a tömeges elterjedés csak az 1950-es évektől jellemző
- a szabadpolcos tárolás kevésbé biztonságos és a térkihasználási lehetősége is korlátozottabb, mint a zárt raktáraké, de kedvezőbb a forgalmazás szempontjából, az olvasók közvetlenül válogathatnak
- a szabadpolcos elhelyezésnek nagyobb a helyigénye, számolni kell a többpéldányos kihelyezéssel és a nagyobb választék kívánalmaival
- helyhiány miatt a könyvtárak állományukat úgy rendezik, hogy a szabad polcra való könyveknek csak egy része kerül az olvasói térbe, a többit a kiegészítő raktárban helyezik el
- a szabadpolcos tér övezetekre tagolódik (pl. felnőtt-, gyermek rész; olvasóterem stb.), ezek valamilyen módon el vannak választva (rögzített vagy mobil falakkal; bútorokkal). Minden övezet más berendezést igényel és eltérőek a tárolás lehetőségei is (pl. gyermekrészlégből alacsonyabb állványok). Különválasztják az állományt aszerint is, hogy kölcsönzésre vagy helyben olvasásra szánták.
- a szabadpolcos állomány szakrendi elhelyezését; fontos hogy az állomány áttekinthető legyen, mindenki által érthetően legyen csoportosítva, ehhez praktikus állványzat, jó feliratok, elegendő alapterület szükséges”

Mit jelent a könyvtárosoknak és az olvasóknak a szabadpolcos rendszer?

„az angolszász típusú szabadpolcos könyvtárban egy tér van, ezen belül jelöljük ki a funkciók helyét – övezeteket alakítunk ki

1. klubövezet – átmeneti tér, becsalogató rész: napilapok, képeslapok, számítógépek stb. vannak itt, ezek köznapi információhoz juttatják a látogatókat. Itt egy személy dolgozik és megfelelő berendezés szükséges, ennek az övezetnek a visszaállítása a cél napjainkban.
2. nyilvántartási övezet – kölcsönzés, visszavétel, feltáró eszközök, katalógusok
3. könyvkiválasztó övezet – szabadpolcon a kínált állomány rendszerben (...). A polcok mellett székek, asztalok adják a berendezést az olvasáshoz.
4. tájékoztató övezet – itt van legalább egy tájékoztató könyvtáros és itt van a segédkönyvtári állomány
5. olvasóterem
  - a) kutatószobák
  - b) zárt raktárak – kölöngyűjtemények, értékes dokumentumok stb.
  - c) kiegészítő raktárak” WZ é. n.

²⁰ „Ez a könyvtár etalonná vált, stílusa, megoldásai gyorsan terjedtek az országban. Központi bútorgyártás azonban akkoriban nem létezett, és még a Könyvtártudományi és Módszertani Központban (KMK) sem dolgozott könyvtárépítéssel, -berendezéssel foglalkozó szakember. A Szakszervezetek Országos Tanácsa (SZOT) kulturális osztályán a könyvtárakkal foglalkozó Kiss Jenőnek, aki egykor maga is a csabai könyvtárban dolgozott, sikerült rábeszélnie Lipták Pált tapasztalatainak és bútorterveinek közzétételére. Ezek a SZOT és a KMK közös kiadásában *A kis könyvtárak korszerűsítése, berendezése* címmel 1963 végén 600 példányban meg is jelentek – nem csak a legkisebb könyvtárak nagy hasznára!” GERŐ 2007. 47.

Kitűnő érzéke volt az emberek és a könyvek közötti kapcsolat megteremtésére és annak megtartására is. (Természetesen nem az ebédszünetekben a cséplőgépek mellett tartott felolvasásokra gondolok. Az utóbbi a Népművelési Minisztérium számára hathatós eszköznek tűnt, azaz a kultúráközvetítés egyszerű, közvetlen módjának. Az elképzelés persze nem működött, amire a könyvtárosok azonnal rájöttek.)

A szabadpolcos rendszer nyilvánvalóan teljességgel megváltoztatta a könyvtárak kialakítását, a funkcióváltás pedig a belsőépítészeknek és a formatervezőknek is ad (jó esetben és az évtizedek előrehaladtával egyre gyakrabban) feladatot. „A Lipták-féle békési könyvtár-berendezési stílusnak (...) az a fő sajátossága, hogy összekapcsolta a magánélet tereit a közsféráéival: a lakás minden részletre, minden falra és valamennyi sarokra kiterjedő megtervezettségét, otthonmelegét, intimitását egyesíti a közintézmény tiszteletet parancsoló, tekintélyt sugárzó, komoly megjelenésével.”²¹ Féja Géza a napló- és levélrészleteket tartalmazó *Csabai nappalok és éjszakák* című kötetben így ír: „Közvetlenség, családias melegség és humor jellemezte az olvasókkal való érintkezést, állandó beszélgetés folyt a könyvekről, írókról, irodalmi kérdésekről, a könyvtáros humorról, humoros oktatással szoktatta le olvasóit a ponyváról és az álirodalomról”.²²

Könyvtárosi működését további újítások fémjelzik. 1961-ben, Magyarországon elsőként, Békéscsabán önálló gyermekkönyvtár, 1964-ben pedig zenei részleg nyílt.

Lipták tevékenyen részt vett az új könyvtárépületnek, a tervezés szintjén 1973-ban elkezdődött munkálataiban az akkor friss diplomás, még az Építész Mesteriskolát végző Hegedűs Péter építészmérnökkel. A hatezer négyzetméter alapterületű új épületet 1985. augusztus 20-án adták át.²³ A Megyei Könyvtár igazgatói székét elhagyva, 1986. január 1-jén vonult nyugállományba.

A Békés megye területén lévő könyvtárak eredményes fejlesztéséért Lipták Pált 1954. március 15-én a Kossuth-díj III. fokozatával tüntették ki.²⁴ 1964-ben Kiváló Népművelő címet kapott. Néhány évvel később, 1972-ben pedig elnyerte a kiemelkedő munkát végző könyvtárosok és levéltárosok elismerésére szolgáló állami kitüntetést, a Szabó Ervin-emlékérmét.

Nyugdíjba vonulása után létrehozta a könyvtár kvalitásos és gazdag, jelenleg körülbelül ötszáz lapból álló,²⁵ kortárs képzőművészek alkotásait magában foglaló

²¹ GERŐ 2002. 44.

²² Idézi: DÁNYI 2006. 49.

²³ Hegedűs Péter 1986-ban a Békés Megyei Könyvtár építéséért Ybl-díjat kapott.

²⁴ A szakirodalom több forrásában tévesen azt olvashatjuk, hogy Lipták a Kossuth-díjat a szabad könyvválasztás lehetőségét biztosító rendszer kidolgozásáért és megvalósításáért kapta. Ezt az adatot először Sümei György közölte a Kortárs Magyar Művészeti Lexikonban, majd az előbbi szöveget átvevő www.artportal.hu oldalon.

²⁵ Az Artotéka gyűjteményének pontos tételszámára vonatkozóan eltérő adatokkal találkozunk a szakirodalomban. Gerő Gyula 470 tételből (GERŐ 2007. 48.), a könyvtár történetét feldolgozó, *A húsz év könyve. 1985–2005* című kiadvány „körülbelül 500 darab eredeti műalkotásból álló gyűjteményről” beszél (<http://web.bmk.hu:8080/jadox/images/20evkonyve.pdf>). Tovább keresve kiadványokban és az interneten kétszáz, majd négyszáz tételről is olvashatunk.

Artotékát. Az 1986 januárjától működő gyűjteményi egység érdekessége, hogy a XX. század második felében született művekből álló grafikai gyűjtemény műtárgyait kölcsönözni is lehetett. A gyűjteményt, amely egyaránt tartalmaz egyedi rajzokat (grafit-, szén- és tusmunkákat), sokszorosított grafikákat és akvarelleket, Lipták több mint ötven, a könyvtárban rendezett kiállítás, valamint *A hónap műtárgya* címmel megvalósított sorozat keretén belül dolgozta fel és mutatta be. A kiállításhoz ismertető minden esetben, de több ízben katalógus is készült.

Az Artotékát a látogatók figyelmébe ajánló szórólapon ezt olvashatjuk: „A könyvtár ezzel a gyűjteménnyel a művészet hagyományos értelemben vett pártfogásának új formájára vállalkozott, amikor otthonába adja olvasóinak az ott esetleg még hiányzó műtárgyakat.

Ezt a szolgáltatást könyvtárunk minden beiratkozott olvasója a kezelési költség ellenében igénybe veheti, és a kiválasztott képeket könnyű keretben el is viheti.

Egyszerre két mű három hónapra kölcsönözhető, kívánságra újabb három hónapra meghosszabbítható.”²⁶ Az előbbieket világossá teszik Lipták Pál törekvéseit, valamint a művészet erejébe vetett határtalan és komplex hitét. Látható az is, hogy mennyire fontosnak találta a művészet demokratizálását a befogadói oldalról, olyannyira, hogy minőségi műalkotások lakásunkban való elhelyezésének lehetőségét biztosította mindannyiunk számára.

A legkorábbi, a tömegek számára elérhető, hazavihető papír alapú képzőművészeti alkotások a szentképek voltak, amelyekhez a képsokszorosító nyomdászati technikák fejlődésével történelmi és mitológiai tárgyú ábrázolások társultak.²⁷ Lipták Pál vállalkozása a XIX. századi európai törekvés folytatása, mikor is híres meseterek, többek között például Munkácsy Mihály közkedvelt alkotásairól készült rézkarcok nyomdai úton sokszorosított reprodukcióit vihette haza a szerényebb körülmények között élő, ám „szépre vágyó” közönség.²⁸ És nem szabad megfeledkeznünk arról sem, hogy az Artotéka létrehozásának idején, az 1980-as években virágzott Magyarországon a műalkotásokat egyenlő méretre nagyító, magán- és középületekbe szánt színes poszterek gyártása és forgalmazása. Az általában múzeumokban és speciális üzletekben (például a Képesbolt-hálózat üzleteiben) megvásárolható poszterek részben szintén azt a célt szolgálták, hogy lakásainkat egyszerűen, olcsón és nem utolsó sorban gyorsan, egyben viszonylag mégis igényesen díszíthessük. Ha

---

²⁶ A digitalizált kiadvány megtekinthető:
http://konyvtar.bmk.hu/documents/10157/24520/liptak_pal.pdf

²⁷ A témával foglalkozik: NOVÁK 1925.

²⁸ A folyamatot Révész Emese a *Történelmi kép mint sajtóillusztráció 1850–1870* című dolgozatában a következőképpen foglalja össze: „Nagyipari termelésük és fogyasztásuk révén a 19. században a vizuális ábrázolás a tömegkultúra egyik legnagyobb propagandisztikus erővel rendelkező médiumává fejlődik, mely képes az információ széles és heterogén közönség felé való közvetítésére, képi üzenetek gyors, csaknem egyidejű továbbítására. Viszonylagos olcsósága és nagy példányszáma biztosítva a kollektív recepció lehetőségét megkönnyíti a kultúra és információ demokratizálását, az európai konformitás és azon belül nemzeti azonosságtudat kialakítását...” (RÉVÉSZ 2000. 580.)

az eredetiség problematikája fölött szemet hunyunk, el is fogadhatjuk ezt a lehetőséget. És ez az a momentum, amely a két dolog közötti lényegi különbséget adja. Ugyanis Lipták Pál arra biztat az Artotéka létrehozásával, hogy ne tegyük, ne fogadjuk el a másodlagos megoldást. Ragaszkodjunk az eredeti példányhoz, azaz a műalkotáshoz!

Lipták Pál könyvkiadói tevékenysége

Lipták a Megyei Könyvtár nyújtotta/szabta kereteken belül folytatta tipográfusi, könyvművészeti, majd könyvkiadói tevékenységét, intézményében nyomdát alakított ki,²⁹ s részben a még fiatalon Tevan Andortól nyert inspiráció nyomán a nyomdász mesterséget is kitanulta. A Lipták által jól ismert, művészi könyveiről, könyvdíszeiről méltán híres gyomai Kner Nyomda kiadványai szintén arra ösztönözték, hogy nyomdatermékei művészi kivitelűek legyenek, nyomdatechnikai műgonddal, számozott példányban készüljenek. Gyakran a könyvek illusztrálását is maga végezte, mely munkát alkalmazott grafikai feladatok követték, a borítónak és a belíveknek a megtervezése.

Könyvsorozatai

- Poesis Hungarica I. I–XX.: Csorba Győző, Fodor András, Simonyi Imre, E. Kovács Kálmán, Ladányi Mihály, Keresztury Dezső, Takács Gyula, Lator László, Csoóri Sándor, Nagy László, Takács Imre, Juhász Ferenc, Kalász Márton, Zelk Zoltán, Garai Gábor, Kálnoky László, Somlyó György, Jékely Zoltán, Nemes Nagy Ágnes, Rákos Sándor (kettőszázötven számozott példány)
- Poesis Hungarica II. I–XX.: Weöres Sándor, Illyés Gyula, Pilinszky János, Határ Győző, Czigány György, Bella István, Székely Magda stb. (kettőszázötven számozott példány)
- Grafica Hungarica I–X.: Szalay Lajos / 1979, Würtz Ádám / 1981, Kondor Béla / 1982, Kass János / 1983, Csohány Kálmán / 1983, Varga Hajdú István / 1983, Koffán Károly / 1985, Feledy Gyula / 1985, Reich Károly / 1987 (kettőszázötven számozott példány)
- Bibliofil kötetek, hasonmás kiadványok, irodalmi szempontból kiemelkedően jelentős művek, képzőművészeti katalógusok, a könyvtár rendezvényeire, szerzői estjeire készített, négy oldalas, példamutatóan igényes reklámkiadványok kerültek ki a keze alól. Tervezőként azonban Lipták Pál neve nem szerepelt egyetlen kiadványon sem.

Gerő Gyula *Lipták Pál emlékezete* című írásában Lipták rejtett írói tehetségéről olvashatunk. Nem csupán a fentiekben már említett, szellemes és elgondolkoztató címadásokról van szó. „Lipták Pál (...) író volt a *Könyvtári Levelező/lap* nélkül

---

²⁹ A nyomda már nem a könyvtár szervezeti keretei között, de változatlan helyszínen máig működik.

is. »Írósgát« rossz helyen kerestem. Csak most, végigolvasva írásait, jöttem rá: mindig is író volt, a leveleiben. Ha ezeket valaha összegyűjtenék és kiadnák, kiderülne, hogy színvonaluk méltó a nagy hagyományú magyar missilis (elküldött) levelek irodalmi nivójához. Akik levelezési kapcsolatban álltak velem, tudták, hogy az ügyintéző levelekre hamari választ várhatnak tőle, de a beszélgető, gondolkodtató levelekre olykor fél vagy egy évet is várniuk kell. Akkor viszont azt kapják, amire csak a legjobb irodalom képes: valamit, ami felemel, felvillanyoz, ugyanakkor töprengésre késztet, majd megnyugtat, és napokra-hetekre kibékíti a címzettet a világgal...»³⁰

Lipták Pál műgyűjtői tevékenysége

Lipták gyűjteménye több tárgycsoportot foglalt magában, melyeket kuriozitásuk és magas eszmei értékük hoz közös nevezőre. A gyűjtemény döntő részét kitevő néprajzi jellegű tárgyegyüttes esetében mindennek alapja az a hagyomány és az a társadalmi közeg, amelyben ezek a tárgyak megszülettek, használatba és/majd megőrzésre kerültek. Lipták Pál minden tárgynak ismerte a funkcióját és helyét a háztartásokban, tehát tudta, hogy melyik tárgy pontosan mire való, azt kik és miképpen használták. Tisztában volt a tárgyak korával, anyagával, készítmódjával, tehát a háztartáson kívüli lét jellemzőivel. Tudta, hogy e darabokat tanulmányozva közelebb juthat(unk) az adott tárgyat jellemző társadalmi, valamint vagyoni közeg, kultúra, létfeltétel és életmód megismeréséhez. Gyakorlottan olvasta az általa jól ismert lakóterek tárgykészletének többletjelentései nyújtotta rejtett információkat.

Lipták nem megélhetési műgyűjtő volt. A tárgyak lelke, azok történetei, vizuális megjelenése, hitelessége érdekelte. Tudományos igényű feldolgozásra is vállalkozott 1973-ban *A békési butéliák* címmel.³¹

A gyűjtemény tárgycsoportjai:

Képzőművészeti gyűjtemény

Csupán két, rendkívül szűkszavú forrásból³² tájékozódhatunk Lipták képzőművészeti gyűjteményével kapcsolatban. A számbavételt (tulajdonképpen a teljes gyűjteménnyel kapcsolatban) lehetetlenné teszi a halála utáni szétszóródás.

- A XX. század második felében működő szobrászok kisplasztikái és szintén kortárs éremművészek plakettjei,³³
- szecessziós ex libris gyűjtemény (egy albumban).

³⁰ GERŐ 2007. 52.

³¹ LIPTÁK 1973. 53–61.

³² Ambrus Zoltán több helyen publikált nekrológiájában csupán említi Lipták Pál képzőművészeti gyűjteményét:

<http://www.barkaonline.hu/component/content/article/1-friss-hk/108-liptp1922-2007>,

http://www.csabaimmerleg.hu/adat/dokumentumtar/hu34_Csm0702.pdf

Gerő Gyula beszámol a gyűjtemény néhány, általa látott tárgycsoportjáról, mivel csupán ennyi adat áll rendelkezésemre, kénytelen vagyok erre támaszkodni. GERŐ 2007. 52.

³³ Gerő szerint jóval több mint ezer darab.

Népművészeti gyűjtemény (a legjelentősebb gyűjteményi egység)

- Hímzett és szövött textilek (XIX–XX. század)
- Kerámiák (XVIII–XX. század): „A feliratos, jelzett és tulajdonosi névvel, évszámmal ellátott alföldi butellák az 1800-as évek második felében készültek és jó állapotban vészeltek át másfél-két évszázadot. A felvidéki, székelyföldi, brassói ónmázás cserép bokályok között 1790-es datálásúak is vannak, a dekoratív tordai, besztercei, zilahi, sárospataki tányérok száz évvel későbbiek. Szépek a rajzos, figurális díszítésű besztercei, hucul, máramarosi, kalotaszegi kályhacsempék.”³⁴
- Népi bútorok (XIX. század): vegyes bútoreggyüttes, java részben szuszékok.
- Népi mesterségek eszközei (XIX–XX. század)
- Használati tárgyak (XIX–XX. század)

Kézirat- és könyvgyűjtemény

Szlovák nyelvű Bibliák, evangéliumi magyarázatok, szintén szlovák nyelvű evangélikus énekeskönyvek, a hétköznapi és ünnepnap i hitgyakorlásra egyaránt használt Tranosciusok ékes kötéstáblával díszített és védett, kapcsos réz-, illetve bőrkötésben (XVIII–XIX. század)

Régi keleti szőnyegek gyűjteménye

A gazdag gyűjteményi résszel kapcsolatban nem állnak rendelkezésre sem a szőnyegek típusára, szövismódjára, sem a származásukra és korukra vonatkozó adatok.³⁵

Lipták Pál elismert és tekintélyes népművészeti gyűjteményéből 2011-ben a Nagyházi Galéria és Aukciósház kétszáz tételből álló kollektiót bocsátott – nagy sikerrel zárult – aukciójára.³⁶

Az életművéről készített vázlattal igyekeztem láthatóvá tenni Lipták Pál sokoldalú tehetségének, kiemelten képzőművészeti munkásságának fluidumát. E szellemi áram az, amely gondolatait, ötleteit, elképzeléseit megtermékenyítette, és Liptákot a megvalósítás nem egyszer nehéz, buktatókkal teli útján segítette. Érdekes adatok és fordulatok adják Lipták életútjának stációit, egy olyan életét, amelyben ismeretlen volt az üres időherdálás.

---

³⁴ NÉV NÉLKÜL 2011a.

³⁵ Fájó, hogy halála után műveihez hasonlóan Lipták gyűjteménye is szétszóródott. Igaza van Gerő Gyulának, hogy ez a kvalitásos és értékes kollektió közgyűjteményi védeltséget érdemel. Pontosabban védeltséget érdemelt volna. „A (...) gyűjtemények teljességben és minőségben megfelelnek egy-egy igen jó múzeumi gyűjtemény ágazatnak. Megteremtőjüktől immár örökre elválva, jövőjüket az értékek iránt még fogékony egykori szemlélők-barátok mindenképpen a közgyűjteményekben látnák biztosítottan. Ennek azonban csekély a valószínűsége.” (GERŐ 2007. 53.) Az azóta eltelt évek történései nyomán sajnos bizonyosan állíthatjuk, hogy ez a gyűjtemény védeltséget nem kapott és nem is fog már kapni soha.

³⁶ NÉV NÉLKÜL 2011b.

Viszont, amint pályáján végigtekintve egy viszonylag teljes képet kialakítunk Liptákról, a művészeiről, a könyvtárosról, a műgyűjtőről és előbbieik alapján magáról az emberről, azonnal légüres térbe kerülünk, hisz halála után festészeti hagyatékának nagy része és gyűjteményei is értékesítésre kerültek és szétszóródtak. Működését, tevékenységét a Szemimpex Kiadó albuma, kiállítási katalógusok, vele foglalkozó rövid tanulmányok és cikkek tartják a köztudatban. Életművének csupán kicsiny szeletét tudhatjuk elérhető helyen.

„Ma már remény sincs arra, hogy a művészi életmű (...) részei nyilvánosságot kapjanak. Alkotójuk mindig is öntörvényű ember volt. és (sic!) öntörvényűsége haláláig nem változott. »Halhatatlanságával«, utóéletével nem foglalkozott. Milyen nagyon jellemzőek rá az életmű-album mottójaként maga írta sorok: »...Tíz esztendő koromtól szabad elhatározással döntöttem sorsomról. Úgy nőttem, mint egy facsemete a határban, melyet fává növel az idő, miközben nem gondozta, nem nyeste, alakította senki, *nőtt, aszerint kedvező vagy zord volt az időjárás.* Ha a facsemetét durva sérülés nem éri, alakja, formája olyanná válik, mint a levele.«³⁷

Ha már a mester maga nem törődött a halhatatlanságával, az utókor, tehát a mi feladatunk Lipták Pál életművének köztudatban tartása. Ne késlekedjünk!

Kiállítások

Válogatott csoportos kiállítások

- 1952: III. Magyar Képzőművészeti Kiállítás, Múcsarnok, Budapest
1954: Vidéken Élő Képzőművészek Kiállítása I., Ernst Múzeum, Budapest
1955: VI. Magyar Képzőművészeti Kiállítás, Múcsarnok, Budapest
Vidéken Élő Képzőművészek Kiállítása II., Nemzeti Szalon, Budapest
1957: Tavaszi Tárlat, Múcsarnok, Budapest
IV. Vásárhelyi Őszi Tárlat, Tornyai János Múzeum, Hódmezővásárhely
IV. Grafikai Kiállítás, Békéscsaba
1958: V. Vásárhelyi Őszi Tárlat, Tornyai János Múzeum, Hódmezővásárhely
IV. Miskolci Országos Képzőművészeti Kiállítás, Herman Ottó Múzeum, Miskolc – Múcsarnok, Budapest
1959: VI. Vásárhelyi Őszi Tárlat, Tornyai János Múzeum, Hódmezővásárhely
Békés Megyei Képzőművészek Kiállítása, Munkácsy Mihály Múzeum, Békéscsaba
1960: VII. Vásárhelyi Őszi Tárlat, Tornyai János Múzeum, Hódmezővásárhely
VI. Békés Megyei Képzőművészek Grafikai Kiállítása, Erkel Ferenc Múzeum, Gyula
1961: VIII. Vásárhelyi Őszi Tárlat, Tornyai János Múzeum, Hódmezővásárhely
IV. Alföldi Képzőművészeti Kiállítás, Munkácsy Mihály Múzeum, Békéscsaba

³⁷ A Gerő Gyula szövegében (GERŐ 2007. 53.) szereplő idézetet kiegészítettem, a nála hiányzó szövegrészt fent kurziválással jelöltem.

- Békés Megyei Képzőművészek VIII. Kiállítása, Munkácsy Mihály Múzeum, Békéscsaba
- 1962: IX. Vásárhelyi Őszi Tárlat, Tornyai János Múzeum, Hódmezővásárhely
Mártély a művészetben, Új Iskola, Mártély
III. Szegedi Nyári Tárlat, Móra Ferenc Múzeum Képtára, Szeged
V. Alföldi Képzőművészeti Kiállítás, Munkácsy Mihály Múzeum, Békéscsaba
- 1963: X. Vásárhelyi Őszi Tárlat, Tornyai János Múzeum, Hódmezővásárhely
VI. Alföldi Képzőművészeti Kiállítás, Munkácsy Mihály Múzeum, Békéscsaba
- 1964: VII. Alföldi Tárlat, Erkel Ferenc Múzeum, Vár, Gyula
Vásárhelyi Tárlat (retrospektív kiállítás a Vásárhelyi Őszi Tárlatok anyagából, 1957–1963), Magyar Nemzeti Galéria, Budapest
XI. Vásárhelyi Őszi Tárlat, Tornyai János Múzeum, Hódmezővásárhely
- 1965: XII. Vásárhelyi Őszi Tárlat, Tornyai János Múzeum, Hódmezővásárhely
Békés megyei grafikai kiállítás, Munkácsy Mihály Múzeum, Békéscsaba –
Erkel Ferenc Múzeum, Vár, Gyula
VIII. Alföldi Tárlat, Erkel Ferenc Múzeum, Vár, Gyula
VI. Szegedi Nyári Tárlat, Móra Ferenc Múzeum Képtára, Szeged
I. Dél-alföldi Tárlat, Hódmezővásárhely–Szeged–Szentés–Békéscsaba–Gyula
- 1966: Békés megyei grafikai kiállítás, Erkel Ferenc Múzeum, Vár, Gyula
IX. Alföldi Tárlat, Erkel Ferenc Múzeum, Vár, Gyula
II. Dél-alföldi Tárlat, Hódmezővásárhely–Szeged–Szentés–Békéscsaba–Gyula
- 1967: X. Alföldi Tárlat, Munkácsy Mihály Múzeum, Békéscsaba
XIV. Vásárhelyi Őszi Tárlat, Tornyai János Múzeum, Hódmezővásárhely
VIII. Szegedi Nyári Tárlat, Móra Ferenc Múzeum Képtára, Szeged
III. Dél-alföldi Tárlat, Hódmezővásárhely–Szeged–Szentés–Békéscsaba–Gyula
- 1968: XI. Alföldi Tárlat, Munkácsy Mihály Múzeum, Békéscsaba
IV. Dél-alföldi Tárlat, Hódmezővásárhely–Szeged–Szentés–Békéscsaba–Gyula
Dolgozó emberek között, Ernst Múzeum, Budapest
Nemzetközi ex libris kiállítás, Városi-Járási Könyvtár, Gyula
Nemzetközi ex libris kiállítás, Veszprém
Csabai festők jubileumi kiállítása, Munkácsy Mihály Múzeum, Békéscsaba
IX. Szegedi Nyári Tárlat, Móra Ferenc Múzeum Képtára, Szeged
Grafikai kiállítás, Békéscsaba–Békés–Orosháza
- 1969: XII. Alföldi Tárlat, Erkel Ferenc Múzeum, Vár, Gyula
V. Dél-alföldi Tárlat, Hódmezővásárhely–Szeged–Gyula–Szentés
A Tanácsköztársaság kikiáltásának 50. évfordulójára rendezett kiállítás,
Munkácsy Mihály Múzeum, Békéscsaba
Békés megyei képzőművészek kiállítása, Munkácsy Mihály Múzeum, Békéscsaba
X. Szegedi Nyári Tárlat, Móra Ferenc Múzeum Képtára, Szeged
XVI. Vásárhelyi Őszi Tárlat, Tornyai János Múzeum, Hódmezővásárhely
Mai magyar ex libris művészet, Városi-Járási Könyvtár, Gyula–Pápa
- 1970: XIII. Alföldi Tárlat, Munkácsy Mihály Múzeum, Békéscsaba
VI. Dél-alföldi Tárlat, Hódmezővásárhely–Szeged–Gyula–Szentés

- XI. Szegedi Nyári Tárlat, Móra Ferenc Múzeum Képtára, Szeged
Békési festők kiállítása, Sala Forum, Arad, Románia
A paraszti élet című kiállítás, Szarvasi Járasi-Városi Vajda Péter Művelődési
Központ, Szarvas
Békés megyei grafikai kiállítás, Erkel Ferenc Múzeum, Vár, Gyula
- XVII. Vásárhelyi Őszi Tárlat, Tornyai János Múzeum, Hódmezővásárhely
- 1971: XIV. Alföldi Tárlat, Munkácsy Mihály Múzeum, Békéscsaba
VII. Dél-alföldi Tárlat, Hódmezővásárhely–Szeged–Gyula–Szentés
XII. Szegedi Nyári Tárlat, Móra Ferenc Múzeum Képtára, Szeged
- 1972: XV. Alföldi Tárlat, Munkácsy Mihály Múzeum, Békéscsaba
XIII. Szegedi Nyári Tárlat, Móra Ferenc Múzeum Képtára, Szeged
Békés megyei képzőművészek tárlata, Arad, Románia
XIX. Vásárhelyi Őszi Tárlat, Tornyai János Múzeum, Hódmezővásárhely
- 1973: XVI. Alföldi Tárlat, Munkácsy Mihály Múzeum, Békéscsaba
IX. Dél-alföldi Tárlat, Hódmezővásárhely–Szeged–Szentés
Az Écskai Művésztelep retrospektív tárlata, Écska, Ečka, Jugoszlávia
XIV. Szegedi Nyári Tárlat, Móra Ferenc Múzeum Képtára, Szeged
XX. Vásárhelyi Őszi Tárlat, Tornyai János Múzeum, Hódmezővásárhely
- 1974: XVII. Alföldi Tárlat, Munkácsy Mihály Múzeum, Békéscsaba
X. Dél-alföldi Tárlat, Hódmezővásárhely–Szeged–Szentés
XXI. Vásárhelyi Őszi Tárlat, Tornyai János Múzeum, Hódmezővásárhely
- 1975: XVIII. Alföldi Tárlat, Munkácsy Mihály Múzeum, Békéscsaba
XI. Dél-alföldi Tárlat, Hódmezővásárhely–Szeged–Szentés–Békéscsaba
- 1977: Országos Grafikai Művésztelep kiállítása, Békéscsaba
- 1978: Tiszatáj című kiállítás, Derkovits Terem, Szombathely
Festészet '77. A Magyar Képzőművészek és Iparművészet Szövetségének ki-
állítása, Műcsarnok, Budapest
- 1980: Békés megyei művészek kiállítása, Penza, Szovjetunió
- 1985: XXIV. Alföldi Tárlat, Munkácsy Mihály Múzeum, Békéscsaba
- 1986: XI. Békés-tarhosi Zenei Napok, Békés
- 1987: XXV. Alföldi Tárlat, Munkácsy Mihály Múzeum, Békéscsaba
Békéscsabai képző- és iparművészek kiállítása, Modern Galéria, Nagybecs-
kere, Savremena Galerija, Zrenjanin, Jugoszlávia
- 1989: XXVI. Alföldi Tárlat, Munkácsy Mihály Múzeum, Békéscsaba
A Magyar Képzőművészek és Iparművészet Szövetségének Téli Tárlata, Mű-
csarnok, Budapest
- 1990: A Magyar Képzőművészek és Iparművészet Szövetségének jubileumi kiállí-
tása, Munkácsy Mihály Múzeum, Békéscsaba
Békés megyei festők kiállítása, Arad, Románia
XXXVII. Vásárhelyi Őszi Tárlat, Tornyai János Múzeum, Hódmezővásárhely
A Magyar Képzőművészek és Iparművészet Szövetségének Téli Tárlata, Mű-
csarnok, Budapest
- 1991: XXVII. Alföldi Tárlat, Munkácsy Mihály Múzeum, Békéscsaba

1997: XXX. Alföldi Tárlat, Munkácsy Mihály Múzeum, Békéscsaba

Egyéni kiállítások

- 1954: Fényes Adolf Terem, Budapest (Kerti Károllyal és Rajki Lászlóval)
1957: Munkácsy Mihály Múzeum, Békéscsaba
1964: Jantyik Mátyás Múzeum, Békés
1966: Képcsarnok, Békéscsaba
1968: Mala Galeria, Nagybecskerek (Zrenjanin), Jugoszlávia
1969: Erkel Ferenc Múzeum, Gyula
1970: Ifjúsági és Úttörőház, Békéscsaba
Kiállítás Ezüst Györggyel, Pozsony–Eperjes–Nyitra, Csehszlovákia
1971: Kossuth Múzeum, Cegléd
1974: Munkácsy Mihály Múzeum, Békéscsaba
Kner Múzeum, Gyoma
Kossuth Lajos Tudományegyetem, Debrecen
1975: Szarvasi Járási-Városi Vajda Péter Művelődési Központ, Szarvas
Művelődési Ház, Békéssámson
1977: Rideg Sándor Művelődési Ház, Budapest
1978: Képcsarnok, Szekszárd
1984: Orosházi Üveggyár, Orosháza
1986: Cukorgyári Művelődési Ház, Sarkad
1987: Munkácsy Mihály Múzeum, Békéscsaba
1988: II. Rákóczi Ferenc Megyei Könyvtár, Miskolc³⁸
Városi Könyvtár, Győr
1990: Tornyai János Múzeum, Hódmezővásárhely
1995: Szlovák Kultúra Háza, Békéscsaba
1995: Megyei Könyvtár, Békéscsaba
1997: Munkácsy Mihály Múzeum, Békéscsaba
1999: Kortárs Galéria, Budapest
2008: Jankay Gyűjtemény és Kortárs Galéria, Békéscsaba
Vidovszky Béla Helytörténeti Gyűjtemény és Városi Képtár, Gyomaendrőd
2012: Békés Megyei Tudásház és Könyvtár, Békéscsaba (A kiállítás megnyitóján,
2012. április 13-án az épületben felavatták Lipták Pál emléktábláját.)

Művei utóélete

Lipták Pál műveinek döntő többsége csupán halála után, már örökösei által került értékesítésre. A mester ugyanis nem szívesen adta el munkáit, „az eladottakat pedig legszívesebben visszavásárolta volna – esetenként vissza is vette”.³⁹ Ez magyarázza, hogy akár köz-, akár magángyűjteménybe életében nagyon kevés képe került.

---

³⁸ Több forrás a miskolci kiállítás helyszínéül tévesen a Herman Ottó Múzeum Képtárát jelöli meg.

³⁹ GERŐ 2007. 49.

Művei közgyűjteményben

- Békés Megyei Múzeumok Igazgatósága Munkácsy Mihály Múzeuma, Békéscsaba (tizenkilenc olaj, gouache és tempera festmény, három papírmetszet, amelyek 1961 és 1981 között kerültek a gyűjteménybe vásárlás és hivatalos átadások útján. A legkorábbi mű 1961-ben készült.)⁴⁰
- Békés Megyei Tudásház és Könyvtár, Békéscsaba

⁴⁰ Lipták Pál művei a Munkácsy Mihály Múzeum Képzőművészeti gyűjteményében (a megszerzés módjának leltárkönyvi bejegyzésével kiegészítve):

1. Gyülekezés a Tsz. agitáció után (1961; olaj, vászon; 90 x 138 cm; jelezve jobbra lent: Lipták; ltsz.: 61.2; Békés Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága ajándéka; 1961-ben a Békés Megyei Tanács által Békés megyei Munkácsy Emlékéremmel jutalmazva)
2. Estefelé / Tanyaudvar (évszám nélkül; tempera, farostlemez; 60 x 90 cm; jelzés nélkül; ltsz.: 64.12; vétel)
3. Mezőn (évszám nélkül; olaj, farostlemez; 62 x 80 cm; jelzés nélkül; ltsz.: 64.13; vétel)
4. Falusi vasárnap (1966; olaj, vászon; 80 x 100 cm; ltsz.: 66.12.1; vétel)
5. Kompozíció (1969; papírmetszet, papír; 495 x 656 mm; jelzés nélkül; ltsz.: 77.87.1; hivatalos átadás Békéscsaba Városi Tanácstól)
6. Szegényasszony kenyere (1969; papírmetszet, papír; 67 x 47 mm; jelzés nélkül; ltsz.: 69.20; vétel)
7. Ünnepnepok emléke (1969; papírmetszet, papír; 50 x 70 mm; jelzés nélkül; ltsz.: 69.21.1; vétel)
8. Lány madárral (1969; gouache, papír; 875 x 665 mm; jelzés nélkül; ltsz.: 70.49.1; hivatalos átadás a Művelődési Minisztériumtól)
9. Strand ősszel (1970-es évek; tempera, karton, 700 x 1000 mm; jelezve jobbra lent: Lipták P.; ltsz.: 79.77.1; hivatalos átadás a Békés Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága Művelődési Osztályától, a Megyei Tanács letétje)
10. Meszelők (1971; tempera, papír; 700 x 1000 mm; jelezve balra lent: Lipták; ltsz.: 81.10.1; vétel)
11. Tapasztó öregember (1971; tempera, papír; 1000 x 690 mm; jelzés nélkül; ltsz.: 71.33.1; a megszerzés módjára vonatkozóan nem tartalmaz adatot a leltárkönyv)
12. Család (1972; tempera, papír; 700 x 600 mm, jelezve balra lent: Lipták; ltsz.: 72.53.1; hivatalos átadás a Művelődési Minisztériumtól)
13. Öreg templom (1972; tempera, papír; 625 x 890 mm; jelezve jobbra lent: Lipták; ltsz.: 73.65.1; hivatalos átadás a Békés Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága Művelődési Osztályától)
14. Őszi nap (1973; tempera, papír; 550 x 630 mm; jelezve jobbra lent: Lipták; ltsz.: 74.48.1; hivatalos átadás a Művelődési Minisztériumtól)
15. Ház előtt menetelő katonák / Málló házfalak előtt katonák vonulnak (1977 december; linóleum-metszet, papír; 700 x 1000 mm; jelzés nélkül; ltsz.: 77.59.1; hivatalos átadás a Kulturális Minisztériumtól)
16. Régi udvar (évszám nélkül; tempera, karton; 600 x 800 mm; jelezve jobbra lent: Lipták; ltsz.: 81.9.1; hivatalos átadás a Békés Megyei Tanácstól)
17. Aurora Lucidissima (évszám nélkül; tempera, papír; 500 x 700 mm; jelezve jobbra lent: Lipták; ltsz.: 86.5.1; a megszerzés módjára vonatkozóan nem tartalmaz adatot a leltárkönyv)
18. Pihenők (1974; tempera, papír; 700 x 1000 mm; jelzés nélkül; ltsz.: 74.119.1; vétel a művésztől)
19. Lipták Pál: A pásztor (1967; tempera, papír; 500 x 700 mm; jelzés nélkül; ltsz.: 68.55.1)

- (A szakirodalomban szereplő információ, miszerint a hódmezővásárhelyi Tornyai János Múzeum és Közművelődési Központ is birtokol Lipták Pál-művet, téves.⁴¹⁾

Művei magángyűjteményben

- Hajdú László⁴² (Derecske; Hajdú László a festő halála után félszáz alkotást vásárolt meg egy tételben a Lipták családtól⁴³⁾⁴⁴
- Szemenkár Mátyás (Budapest)

Kutatható anyag a Munkácsy Mihály Múzeum Képzőművészeti Adattárában

- Lipták Pál kiállítása. Katalógus. (1974) 75.56.1
- Bereczky Loránd bevezetője Lipták Pál katalógusához. 1974. [3 p.] 1798–1990
- Lipták Pál kiállításának meghívója, műtárgylistája, fotódokumentációja, Fodor András megnyitóbeszéde, újságkivágatok. (1974) 1589–1981
- Lipták Pál kiállításának meghívója, katalógusa, plakátja. (1987) 1736–1988
- Grin Igor: Lipták Pál győri kiállításának megnyitóbeszéde. (1988) 1737–1988
- Lipták Pál kiállításának műtárgylistája, katalógusa, újságkivágatok. (1997) 1994–2000

SZAKIRODALOM (KRONOLOGIKUS, VÁLOGATÁS)

- Kátai Ferenc: Lipták Pál. In: Lipták Pál gyűjteményes kiállítása. Munkácsy Mihály Múzeum, Békéscsaba, 1957. (katalógus)
- Bereczky Loránd: Cím nélkül. In: Lipták Pál kiállítása. Munkácsy Mihály Múzeum, Békéscsaba, 1974. [24 p.] (katalógus)
- V. Kiss Margit: Lipták Pál kiállítása Békéscsabán. Művészet, 15/11. (1974) 33.
- V. Kiss Margit: Lipták Pál kiállítása a békéscsabai múzeumban. Békési Élet, 10/1. (1975) 149–154.

⁴¹ Dr. Nagy Imre, a Tornyai János Múzeum és Közművelődési Központ igazgatója 2012. május 3-án kelt levelének információja nyomán.

⁴² „Különös, értékelésre méltó összefüggése Lipták művei utóéletének, hogy a szétszóródásuk ellenére is jutott, került egy-egy gyűjteménybe is mérvadó együttes. Ilyen kollekciónak tűnik a Hajdú László műgyűjtőnél (...) fölgyűlt Lipták-művekből álló csoport. Maga a gyűjtő is egyedi, sajátos képlet a mai hazai műgyűjtés-történetben – két összefüggésszálon is. Egyrészt olyan kollekciónak épít, amelyben egy-egy általa kiválasztott, fontosnak tartott művészt monografikus mélységben próbál megmutatni. Így van Liptákkal, de a Nagyváradon élő Urszinyi Máriával is.” SÜMEGI 2008. 85–86.

⁴³ HAJDÚ 2008. 88–89.

⁴⁴ A *Bárka* című folyóirat 2008/6. számát egy, a Hajdú László gyűjteményében szereplő Lipták-művekből készült válogatás illusztrálta.

- Szilágyi Miklós: Lipták Pál szekszárdi kiállítása. Elhangzott 1978. szeptember 7-én, Lipták Pál szekszárdi kiállításának megnyitóján. Új Auróra, 7/1. (1979) 148–149.
- Boromisza Zsolt – Orlai Márton – Peterdi Gergely (szerk.): Kötődések. Magyarországi Szlovákok Demokratikus Szövetsége, Budapest, 1982. 183 p.
- Fodor András: Lipták Pál kiállításáról. In: Fodor András: Szó, zene, kép. Magvető Kiadó, Budapest, 1983. 561 p.
- Grin Igor: A szép tárgyak vonzásában. /Baráti, kötetlen beszélgetés Lipták Pál festőművésszel gyűjteményéről, gyűjtő hitvallásáról./ Békéscsabán, 1982 decemberében. Békési Élet, 18/2. (1983) [177]–183.
- Kabdebó Lóránt: Poesis Hungarica. A békéscsabai Megyei Könyvtár sorozatairól. Jelenkor, 28/2. (1985) 174–180.
- Pintér József: Lipták Pál. In: Lipták Pál festőművész kiállítása. Munkácsy Mihály Múzeum, Békéscsaba, 1987. [16 p.] (katalógus)
- Sümegei György: Szolgálatként fogtam föl. Beszélgetés Lipták Pál festőművésszel. Művészet, 11–12. (1987) 85–89.
- Gerő Gyula: Művészetek és mesterségek vonzásában: Lipták Pál. Könyvtáros, 38/8. (1988) 487–489.
- Darvas Pálné – Klement Tamás – Terjék József (szerk.): Kossuth-díjasok és Állami díjasok almanachja. 1948–1985. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1988. 685 p.
- Sümegei György: Lipták Pál világa. Szerk. Rideg Gábor. Békés Megyei Tanács V. B. Művelődési Osztály, Békéscsaba, [1989]. 47 p.
- Dömötör János: Lipták Pál. In: Lipták Pál kiállítása. Tornyai János Múzeum, Hódmezővásárhely, 1990. (katalógus)
- Ambrus Zoltán (a képeket, írásokat barátaitól gyűjt., a kötetet szerk.): Rajzok, versek és egyéb írások. Megjelent 1992. április 14-én Lipták Pál 70. születésnapján. Megyei Könyvtár, Békéscsaba, 1992. [60 p.] (Lipták Pál számára egy színes, valamint ötven számozott, fekete-fehér másolt példány készült.)
- Cs. Tóth János: Csabaiság, művészet és érték – Beszélgetés Lipták Pállal. Bárka, 1/2. (1993) 107–112.
- Banner Zoltán: Érintések, Metszetek, Vésetek. In: Banner Zoltán (szerk.): Lipták Pál régebbi és újabb képei. Munkácsy Mihály Múzeum, Békéscsaba, 1997. 44 p. (katalógus)
- Szemenkár Mátyás⁴⁵ (szerk.): Lipták Pál. Szemimpex Kiadó, Budapest, [1999]. 279 p.
- Gerő Gyula: Ötven év filmkockái. In: Csobai László (szerk.): A Békés Megyei Könyvtár emlékkönyve. Békés Megyei Könyvtár, Békéscsaba, 2002. 146 p.
- Dányi László: A Kazinczy utcai fiúk. Forradalom és megtorlás Békés megyében – 1956. Békéscsaba, 2006. 388.

---

⁴⁵ Köszönet illeti Szemenkár Mátyást, a Szemimpex Kiadó igazgató tulajdonosát, Lipták Pál egykori barátját, hogy figyelmemet a festőre irányította.

- Gerő Gyula: Lipták Pál emlékezete. Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 16/5. (2007) 45–53.
- Szemenkár Mátyás (szerk.): Kései köszöntő. Lipták Pál festőművész emlékkiállítás. Szemimpex Kiadó, Budapest, 2008. [143 p.] (Ambrus Zoltán, Banner Zoltán, Bereczky Loránd, Krasznahorkai Géza, Mészáros Zsuzsa, Sass Ervin, Szegediné Kozák Mária, Szilágyi András, Szemenkár Mátyás és Ván Hajnalka szövegével)
- Sümegei György: Lipták Pál különös világa. Bárka, 16/6. (2008) 84–87.
- Bíró-Balogh Tamás: Beszédes dedikációk 1. Nemes Nagy Ágnes és a békéscsabai tipográfia. In: <http://www.barkaonline.hu/kritika/1611-biro-balogh-tamas-irasa>
Név Nélkül 2011a
<http://kultura.hu/main.php?folderID=948&ctag=articlelist&iid=1&articleID=318277>
- Név Nélkül 2011b
<http://www.havasok.hu/cikk/siker-es-aukcio-a-nagyhazi-galeriaban>

IRODALOM

DÁNYI 2006

Dányi László: A Kazinczy utcai fiúk. Forradalom és megtorlás Békés megyében – 1956. Békéscsaba, 2006. 388.

FEHÉR 2010

Fehér Miklós: A KMK szerepe a könyvtárak, könyvtári hálózatok működésében. Könyvtári figyelő, 56/4. 2 (2010) 709–725.

GERŐ 2002

Gerő Gyula: Ötven év filmkockái. In: Csobai László (szerk.): A Békés Megyei Könyvtár emlékkönyve. Békéscsaba, 2002.

GERŐ 2007

Gerő Gyula: Lipták Pál emlékezete. Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 16/5. (2007) 45–53.

HAJDÚ 2008

Hajdú László: Egy gyűjtő önvallomása. Bárka, 16/6. (2008) 88–89.

KRATOCHWILL 1999

Kratochwill Mimi: Lipták Pál festő, grafikus. In: Szemenkár Mátyás (szerk.): Lipták Pál. Budapest, [1999].

LIPTÁK 1973

Lipták Pál: A békési butéliák. In: Gecsei Lajos (szerk.): Butéliák. Új Auróra 1/1. (1973) 53–61.

LIPTÁK 1999

Szemenkár Mátyás (szerk.): Lipták Pál. Budapest, [1999].

NÉV NÉLKÜL 2011a

<http://kultura.hu/main.php?folderID=948&ctag=articlelist&iid=1&articleID=318277>

NÉV NÉLKÜL 2011b

<http://www.havasok.hu/cikk/siker-es-a-nagyhazi-galeriaban>

NOVÁK 1925

Novák László: Grafikai sokszorosító művészetek. (A Grafikai Művészetek Könyvtára. I.) Budapest, 1925.

PINTÉR 1987

Pintér József: Lipták Pál. In: Lipták Pál festőművész kiállítása. (katalógus) Munkácsy Mihály Múzeum, Békéscsaba, 1987.

RÉVÉSZ 2000

Révész Emese: Történeti kép mint sajtóillusztráció 1850–1870. In: Mikó Árpád – Sinkó Katalin (szerk.): Történelem – Kép. Szemelvények múlt és művészet kapcsolatából Magyarországon. (katalógus) Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2000. 580–597.

SÜMEGI 2008

Sümei György: Lipták Pál különös világa. Bárka, 16/6. (2008) 84–87.

VÁN 2008

Ván Hajnalka: Lipták Pál emlékkiállítása a Jankay Galériában. In: Szemenkár Mátyás (szerk.): Kései köszöntő. Lipták Pál festőművész emlékkiállítása. Budapest, 2008. 31–33.

WZ é. n.

WZ: A dokumentumok tárolásának terei. In:

<http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CD8QFjAA&url=http%3A%2F%2Fsilver.drk.hu>

**A Versatile Man. On Pál Lipták, the Painter, the Library Director,
the Publisher and Art Collector
(Békéscsaba, 14th April, 1922 – Békéscsaba, 21st February, 2007)**

– Gabriella Gyarmati –

Resume

Pál Lipták is a painter, a library director, a publisher and an art collector. The order can be changed arbitrarily, since no matter what he set about, had been accomplished with a high degree of fastidiousness and producing interesting results. Researching his diverse and high-quality operation, his appreciator wrote of him: “The secret lies in his talent and his consistent and high level self-education”. We might as well call Pál Lipták a polymath if that term would not have worn out so due to the unnecessary and too frequent use in recent times.

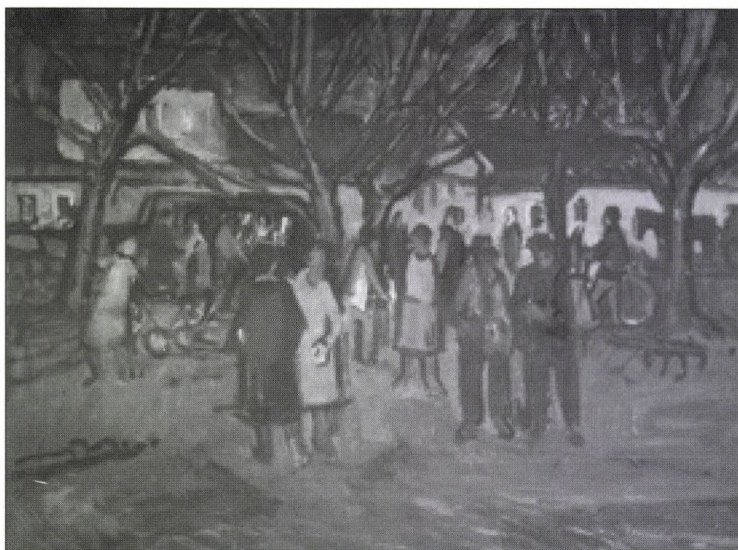
So, in my writing, I present the activity of Pál Lipták, the versatile man who brilliantly profited by his talent in all fields chosen by him, focusing attention, to the same extent, on his activities of fine arts and that of a librarian.

The sometimes rough or analytic investigation of Lipták, the painter’s three creative phases (setting in front of him the task of capturing lowland atmosphere; figurative painting of expressive nature; the non-figurative era of expressive character) provides an opportunity to draw the more important outlines of the *oeuvre* unfortunately scattered after the death of artist.

The cornerstones of his operation as librarian, library director are provided by the elaboration of the open-shelf system of lending books and the establishment of children's library and music library. He also laboured steadily on establishing the municipal libraries in Békés county.

His activities as publisher, book designer and art collector have, as above, also deployed interesting results, sometimes even curiosities.

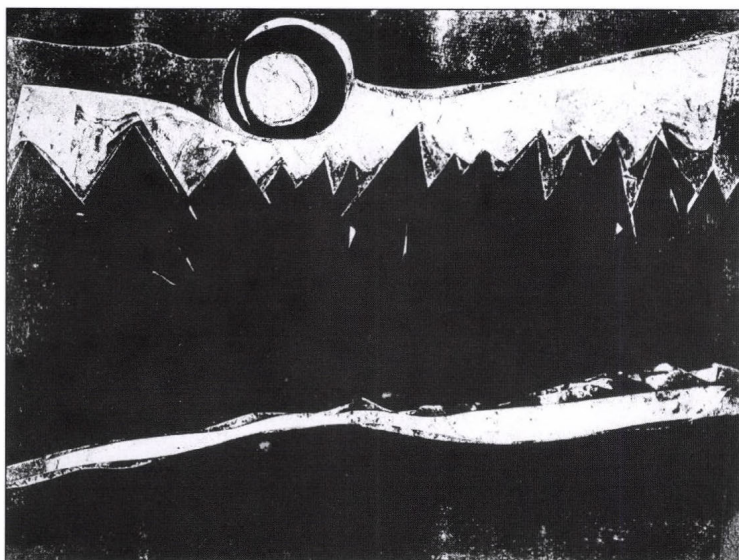
Gyarmati Gabriella
Békés Megyei Múzeumok Igazgatósága
H-5600 Békéscsaba, Gyulai út 1.
E-mail: gyarmati@bmmi.hu

1. kép. Falusi vasárnap
(1966; olaj, vászon; 80 x 100 cm;
Munkácsy Mihály Múzeum; ltsz.: 66.12.1)
Fotó: Petrovszki Zoltán

2. kép. A pásztor
(1967; tempera, papír; 500 x 700 mm; jelzés nélkül;
Munkácsy Mihály Múzeum; ltsz.: 68.55.1)
Fotó: Petrovszki Zoltán

3. kép. Kompozíció
(1969; papírmetszet, papír; 495 x 656 mm; jelzés nélkül;
Munkácsy Mihály Múzeum; ltsz.: 77.87.1)
Fotó: Petrovszki Zoltán

4. kép. Szegényasszony kenyere
(1969; papírmetszet, papír; 67 x 47 mm; jelzés nélkül;
Munkácsy Mihály Múzeum; ltsz.: 69.20) Fotó: Petrovszki Zoltán

5. kép. Ünnepnapok emléke
(1969; papírmetszet, papír; 50 x 70 mm; jelzés nélkül;
Munkácsy Mihály Múzeum; ltsz.: 69.21.1) Fotó: Petrovszki Zoltán

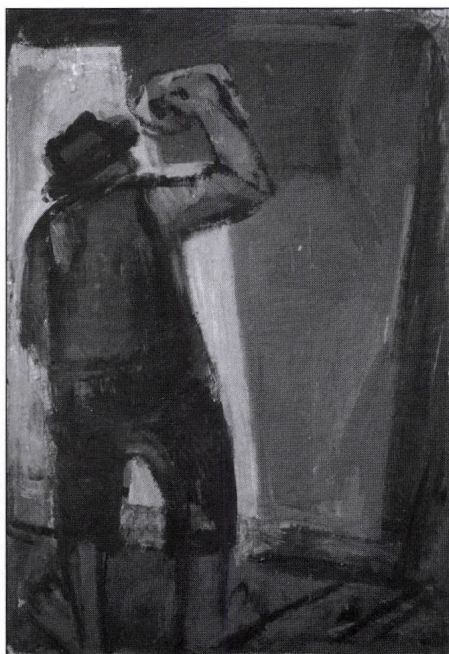

6. kép. Lány madárral
(1969; gouache, papír; 875 x 665 mm; jelzés nélkül;
Munkácsy Mihály Múzeum; ltsz.: 70.49.1) Fotó: Petrovszki Zoltán

7. kép. Meszelők

(1971; tempera, papír; 700 x 1000 mm; jelezve balra lent: Lipták;
Munkácsy Mihály Múzeum; ltsz.: 81.10.1;
vétel) Fotó: Petrovszki Zoltán

8. kép. Tapasztó öregember

(1971; tempera, papír;
1000 x 690 mm;
jelzés nélkül;
Munkácsy Mihály Múzeum;
ltsz.: 71.33.1)
Fotó: Petrovszki Zoltán

9. kép. Család
(1972; tempera, papír;
700 x 600 mm;
jelezve balra lent: Lipták;
Munkácsy Mihály Múzeum;
ltsz.: 72. 53.1)
Fotó: Petrovszki Zoltán

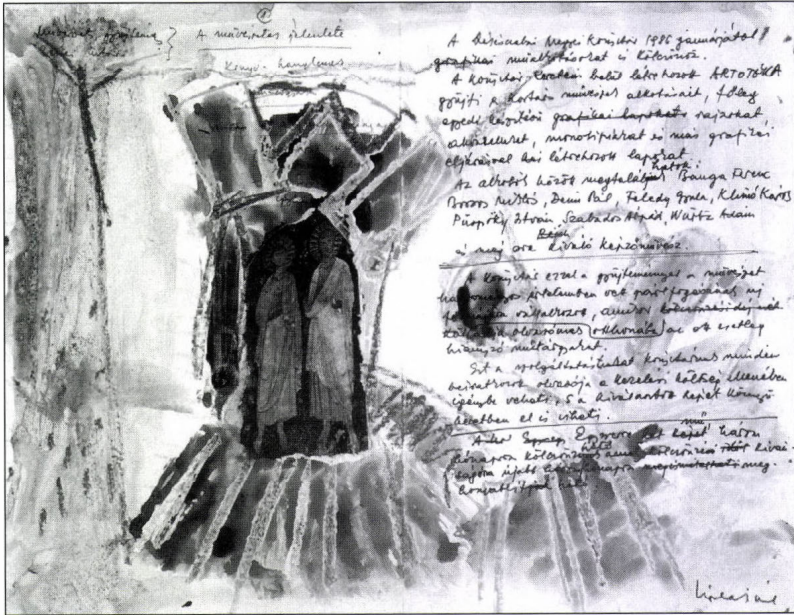
10. kép. Öreg templom
(1972; tempera, papír; 625 x 890 mm; jelezve jobbra fent: Lipták;
Munkácsy Mihály Múzeum; ltsz.: 73.65.1)
Fotó: Petrovszki Zoltán

11. kép. Ház előtt menetelő katonák / Málló házfalak előtt katonák vonulnak
(1977 december; linóleummetszet, papír; 700 x 1000 mm; jelzés nélkül;
Munkácsy Mihály Múzeum; ltsz.: 77.59.1; hivatalos átadás a
Kulturális Minisztériumtól) Fotó: Petrovszki Zoltán

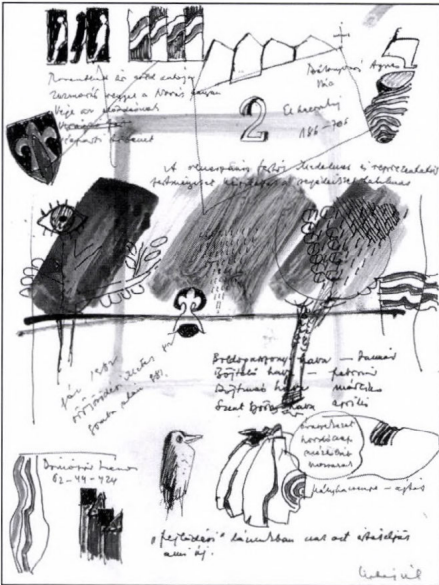
12. kép. Pihenők
(1974; tempera, papír; 700 x 1000 mm; jelzés nélkül;
Munkácsy Mihály Múzeum; ltsz.: 74.119.1)
Fotó: Petrovszki Zoltán

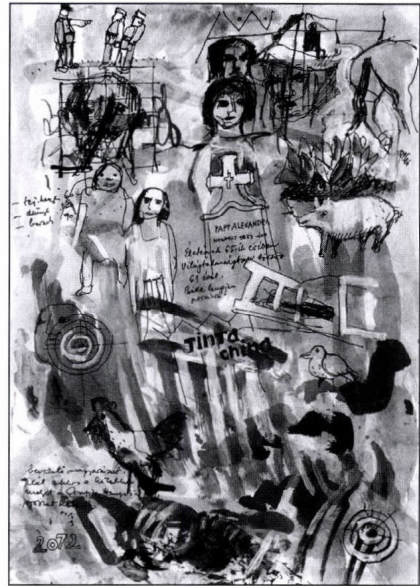
13. kép. Szövegtöredékek – ecsetnyomok II.
 (évszám nélkül; vegyes technika, papír; 280 x 320 mm;
 jelezve jobbra lent: Lipták Pál)
 Fotó: Bakos Zoltán / Szemimpex Kiadó

14. kép.
 Szövegtöredékek –
 ecsetnyomok III.
 (évszám nélkül;
 vegyes technika, papír;
 290 x 370 mm;
 jelezve jobbra
 lent: Lipták Pál)
 Fotó: Bakos Zoltán /
 Szemimpex Kiadó

15. kép. Szövegtörödékek – ecsetnyomok IV. (évszám nélkül; vegyes technika, papír; 310 x 240 mm; jelezve jobbra lent: Lipták Pál) Fotó: Bakos Zoltán / Szemimpex Kiadó

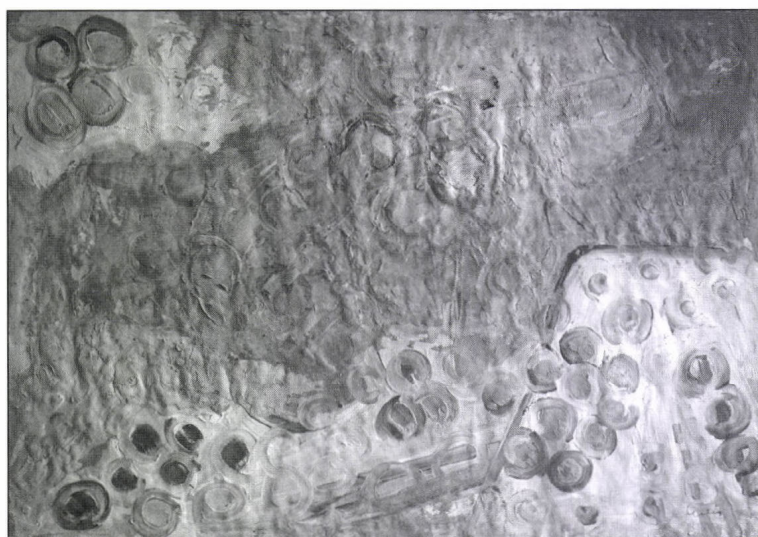
16. kép. Szövegtörödékek – ecsetnyomok V. (évszám nélkül; vegyes technika, papír; 400 x 280 mm; jelezés nélkül) Fotó: Bakos Zoltán / Szemimpex Kiadó

17. kép. Szövegtörödékek – ecsetnyomok VI. (évszám nélkül; vegyes technika, papír; 290 x 370 mm; jelezve lent középen: Lipták Pál) Fotó: Bakos Zoltán / Szemimpex Kiadó

18. kép. Szövegtöredékek – ecsetnyomok VII.
(évszám nélkül; vegyes technika, papír; 300 x 470 mm;
jelezve jobbra fent: Lipták Pál)
Fotó: Bakos Zoltán / Szemimpex Kiadó

19. kép. Aurora Lucidissima
(évszám nélkül; tempera, papír; 500 x 700 mm;
jelezve jobbra lent: Lipták; Munkácsy Mihály Múzeum; ltsz.: 86.5.1)
Fotó: Petrovszki Zoltán